

Slovenská asociácia jogy

asociovaný člen Európskej únie jogy

Svätoplukova 20, BRATISLAVA

Vážená biskupská konferencia,

s prekvapením som v tlači a potom na vašej WWW stránke čítal pastiersky list ohľadom projektu RAST. Obraciam sa na vás ako prezident Slovenskej asociácie jogy. Je to najväčšia profesijná organizácia na Slovensku, ktorá združuje organizácie vyučujúce jogu.

Som rád, že joge biskupská konferencia (KSB) prikladá tak veľký význam. Joga si naozaj zaslúhuje pozornosť, ale podľa môjho názoru v inom slova zmysle ako je to uvedené vo vašom pastierskom liste ako aj v rade článkov v časopisoch Rosa, Zrno či Rozmer (pozri prílohy).

Nakoľko som vyrastal v katolíckej rodine a som katolík, váš list sa ma dotýka aj osobne. Teraz však reagujem ako prezident Slovenskej asociácie jogy. Je potrebné povedať, že ak by sme list analyzovali **právne**, dotýka sa aj dobrej povesti Slovenskej asociácie jogy, ktorá listom bola vážne poškodená a to mimo iných aj tým, že list nerozlišuje organizáciu Joga v dennom živote od organizácií združených v Slovenskej asociácii jogy (SAJ) a od jogy samotnej. Čiže ako prezident možno budem vystavený tlaku, aby som zahájil právny proces za šírenie nepravdivých informácií o práci našej organizácie a poškodenie dobrého mena organizácie.

Teraz prejdime k predmetu pastierskeho listu.

Pastiersky list cituje:

19.januára 2000 schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky (MŠ SR) pod číslom 38/2000-41 projekt R.A.S.T. – „Jogové cvičenia v dennom režime práce žiakov všetkých stupňov a typov škôl a príprava pedagogických pracovníkov na ich realizáciu“. Autorom tohto projektu je spoločnosť „Joga v dennom živote“.

Organizácia Joga v dennom živote (JDŽ) je jednou z mnohých jogových organizácií na Slovensku. Táto organizácia má neformálne nadnárodné ústredie vo Viedni, ústredia a miestne organizácie. Stanovy JDŽ – nakoľko nie sú členovia SAJ

nepoznám. Ako viete, hlavou JDŽ je Swami Maheshwarananda¹. Ústredie *nie* je členom SAJ. Spôsob práce a ciele oboch organizácií sú odlišné. SAJ je občianske združenie a združuje organizácie vyučujúce jogu ktoré súhlasia s jej stanovami. Jej poslanie je definované ako starostlivosť o rozvoj telesnej kultúry obyvateľstva a pestovanie aktívneho prístupu k zdraviu z hľadiska fyzického, psychického a sociálneho, prostredníctvom jogových techník. Jogu chápe ako súbor psychofyzických techník, ktoré slúžia k dosiahnutiu vyššie uvedených humánnych cieľov.

V projekte zavedenia *dobrovoľnej* výučby jogy na školách nás znepokojuje to, že MŠ SR nepreviedlo výber metodiky výučby jogy na školách z dostupnej ponuky na Slovensku a znepokojuje nás aj agresívny marketing JDŽ. Toto zrejme znepokojuje aj iných, ktorí sa dostávajú do styku s jogou – v tomto prípade vás. Nakoľko ale váš pastierky list obsahuje aj nepodložené tvrdenia, dovoľte, aby som prešiel k ďalším častiam pastierskeho listu a vyjadril sa k nim.

Program jogy pre školy:

SAJ už pred rokmi navrhlo MŠ SR program pre školy, ktorý MŠ SR nepodporilo. Návrh sme predložili preto, že sme toho názoru, že žiakom by to prospelo jednak z hľadiska telesného zdravia a jednak z hľadiska manažmentu stresu. Program sme navrhli vo vedomí, že naša organizácia ani náš program nemá v sebe náboženské

¹ K jeho osobe by som rád pripojil niekoľko poznámok: Od dôb, keď začiatkom 70-ich rokov začal aj v ČSSR učiť techniky jogy, sa jeho prístup k výučbe jogy podstatne zmenil. Objavili sa tam výrazné prvky osobného kultu a koncepty jogy si nezriedka prispôbil svojim organizačným či marketingovým cieľom. Cvičenie *Joga v dennom živote* síce neobsahuje iné ako cvičebné prvky, ale už pri výchove cvičiteľov sa dáva ako dôležitá podmienka to, aby adept bol žiakom swamiho Maheshwaranandu (alebo jeho učiteľa Swami Mádhavanandu). *Nie je tam ale podmienka, že by dotyčný mal zmeniť svoju vieru. V skutočnosti nepoznám prípad, keby sa niekto zo Slovákov stal hinduistom, pretože k tomu by musel zvládnuť štúdium sanskritu alebo aspoň niektorého z Indických jazykov, základov véd a indických posvätných textov – šástier a rad ďalších – pre Európana veľmi ťažko zvládnutelných tradičných podmienok. Hinduizmus nie je prenositeľný do iného kultúrneho prostredia a nemá konverzné ciele.*

V poslednej dobe imidž swamiho Maheshwaranandu zmenil aj v tom zmysle, že mu boli poudelované honosné indické tituly (napr. Rádžariši, Brahmarishi, Sarvabhúdzagatguru), avšak som sa nevedel dopátrať u udeľujúcich organizácií podmienok, za ktorých sa uvedené tituly udeľujú, čiže majú cenu najmä pre jeho zástancov. Jeho obraz o sebe sa rozšíril o rad deklarovaných kvalít (napr. „Božské svetlo“, „Svetlo vedomia“, ai.), ktoré – ak to berieme humánne – tak sú prívlastky, ktoré by mali patriť každému cnostnému človeku žijúcemu duchovne. V danom kontexte sa ale jedná o vyjadrenie „uznania jeho duchovných výsledkov a kvalít“. Nuž, ak by sa nejednalo o marketingový prostriedok, človek by ani nenamietal, však ľudí, ktorí zrkadlia svetlo Pána by malo byť čo najviac. Ale ak sa kult osobnosti dostane na úroveň proklamácie „svätosti“, vtedy nám to v organizáciách zaoberajúcich sa jogou začína vadiť, lebo protirečí mimo iných aj princípu skromnosti, ktorú ľudia by mali mať – ak sú naozaj na proklamovanej duchovnej úrovni.

prvky. Sme občianskym a nie náboženským združením. Treba povedať, že joga nie je a nikdy nebola náboženstvom a to ani u nás, ani v Indii. Pre informáciu pripájam dve reakcie na články v katolíckom časopise Zrno, kde toto podrobnejšie rozoberám.

Pastiersky list uvádza:

Niektó sa teraz možno začuduje: Načo toľko kriku okolo hodín telesnej výchovy?! Nie je to v podstate jedno, ako bude kto mávať rukami?“ Ved' ako nás usilovne uisťujú, nejde o nič iné, iba o fyzické cvičenia. V prvej metodickéj príručke pre učiteľov jogy, ktorej autorom je Paramhans Svámi Mahéšvaránanda, indický guru, ktorý stojí za spoločnosťou Joga v dennom živote“, a ktorý je aj autorom spomínaného nevinného“ telocvičného projektu, sa na strane 31 píše: Cvičebná zostava Khatu pranám je uvedená ako prvé cvičenie vzhľadom na jej mnohostranné účinky. Mali by sme ju cvičiť v každom cvičebnom celku. Khatu pranám znamená pozdrav Khatu“. Khatu je významné jogové centrum v Indii. Každý, kto cvičí Khatu pranám, bude naplnený harmóniou a energiou. Tento súbor cvičení má veľmi pozitívny účinok na telo a myseľ.“ Toľko citát. Znamená to, že každý človek, ktorý bude cvičiť jogu podľa systému zavádzaného na slovenské školy, má sa hneď prvým cvikom podrobiť náboženskému rituálu – pokloniť sa náboženskému centru v Indii? Ide skutočne iba o fyzické cvičenia? Ved' joga odmieta vieru v Boha Stvoriteľa, odmieta Ježiša Krista, celé dielo vykúpenia, celé kresťanstvo. Je to cesta k úplnému ateizmu.

K tejto pasáži by som chcel pripomenúť nasledujúce:

Khatu pranam je verzia pozdravu Slnku (Surja namaskár), dynamického uvoľňovacieho cvičenia známeho po stáročia. Swami Maheshwarananda zmenil poradie niektorých cvičení, pridal niekoľko polôh navyše a pomenoval to Khatu pranam. Khatu je miesto v Rádžastáne. Motivačný prostriedok cvičenia – veta: *Každý, kto cvičí Khatu pranám, bude naplnený harmóniou a energiou. Tento súbor cvičení má veľmi pozitívny účinok na telo a myseľ.“* nemení na podstate, že sa jedná IBA o sériu dynamických predklonových a záklonových cvičení. Čiže pre človeka, ktorý vie aj pre takého, ktorý nevie o tom malom miestečku v Rádžastáne, má presne taký účinok ako by to cvičenie malo po ďalšej zmene názvu. Prehlásenie, že sa jedná o „náboženský rituál“ je neodôvodnené. V tom prípade by platilo aj to, že ak by sme pomenovali ranné umývanie tela „umývanie Benáresského chámu“ a publikovali

to, potom každý, kto sa ráno umyje vykoná vlastne chtiac-nechtiac „hinduistický náboženský obrad“.

Za zarážajúcu časť pastierskeho listu ale považujem nasledujúce vyhlásenie:

Ved' joga odmieta vieru v Boha Stvoriteľa, odmieta Ježiša Krista, celé dielo vykúpenia, celé kresťanstvo. Je to cesta k úplnému ateizmu
Toto nielenže nie je pravda, ale je to práve bod, ktorý predstavuje podstatu snád' najväčšieho poškodenia dobrej povesti SAJ.

Joga totiž neodmieta ani nikdy neodmietala vieru v Boha Stvoriteľa. Neviem čím môžete toto tvrdenie podložiť – ja som sa počas svojho už skoro šesťdesiatročného života s ničím takým nestretol. Neodmieta ani Ježiša Krista. Ani explicitne ani implicitne. Joga totiž nemá prečo odmietať Krista – náboženstvo nie je obsahom jogy. Jogu môže cvičiť brahmanista (hinduista), kresťan, moslim, budhista aj ateista. To je už vec človeka, ktorý pestuje jogu, či je kresťan alebo buddhista a podľa toho si vytvára aj vzťah ku Kristovi. Z toho vyplýva, že joga nemá ako odmietať ani dielo vykúpenia alebo kresťanstvo. To, že *joga je cesta k úplnému ateizmu* je výrok, ktorý je v príkrom rozpore s faktami. Ešte aj filozoficky. Neviem si predstaviť čo viedlo Biskupskú konferenciu k takémuto vyhláseniu.

V ďalšej časti listu sa píše:

Ďalšia vec, na ktorú by sme chceli poukázať, je, že nemôžeme úplne oddeliť veci telesné od duchovných. Jogu berieme vážne. Majstri jogy v Indii používali tieto cvičenia na dosiahnutie závislosti cvičenca na učiteľovi, takzvanom guru. Mnohí autori (napr. Mgr. Boris Rakovský, v Českej republike RNDr. Václav Zdražil a iní) hovoria o manipulácii ľudí (pozri časopis Rozmer 4/2000, strany 2-18). A preto, že cvičenia jogy majú ťažké následky najmä u detí, v Čechách, v Rakúsku, a ako vieme, aj v iných krajinách Európy odmietli tento projekt. Hovorí sa, že mens sana in corpore sano a tak myseľ a ducha nie je možné plne oddeliť od tela. Aj to je potešiteľné, že BKS berie jogu vážne. Ale tvrdenie, že *Majstri jogy v Indii používali tieto cvičenia na dosiahnutie závislosti cvičenca na učiteľovi, takzvanom guru* nie je pravdivé. Ak by niekto preštudoval klasickú jogovú literatúru, videl by, že 1. učiteľ jogy ak by chcel utvoriť puto medzi sebou a žiakom, tak to musí urobiť cez puto lásky učiteľa k svojmu žiakovi, 2. cvičenia jogy majú človeka urobiť

samostatného a nie pripútaného. Samozrejme, učiteľa si veľmi vážili (ináč slovo guru – učiteľ je riadne sanskritské slovo a tak sa nejedná o „takzvaného učiteľa“), podobne ako si váži človek iného človeka, ktorý ho vie naučiť cenným vedomostiam². V ďalšom z textu NIE je zrejmé, že uvádzaní autori hovorili najmä o svojich skúsenostiach v rámci organizácie „Joga v dennom živote“ . O tom, že *cvičenia jogy poškodili deti* vážne pochybujem, a treba to doložiť, lebo sa dotýka sféry pôsobenia SAJ. Možno, že autori mysleli na atmosféru v rámci kurzov JDŠ – čo je iná vec, ktorú nie je možné extrapolovať do aktivít iných jogových organizácií. Ďalej „iné krajiny Európy“ podľa mojich vedomostí je iba Rakúsko. Prosím Vás ešte raz o doloženie vecných podkladov k tvrdeniu, že „... *cvičenia jogy majú ťažké následky najmä u detí*...“. Toto je ďalší bod pastierskeho listu, ktorý podľa SAJ nie je pravdivý, poškodzuje dobré meno SAJ a je v rozpore a nami podchytenými výsledkami (za obdobie 1975-2001).

List ale aj v ďalšom obsahuje nepodložené tvrdenia:

Najzávažnejšou skutočnosťou však je, že tu nejde o jednotlivcov cvičiacich jogu, ale že joga so všetkým tým, čo bolo o nej povedané, má sa stať súčasťou výchovno-vzdelávacieho systému. Treba si zodpovedne položiť otázku, ako joga a príslušné náboženstvá pôsobia na duchovný a sociálny život v krajine svojho pôvodu. Cvičenie jogy vedie k duchovnosti, ktorá je zameraná na seba samého.

Výchovno-vzdelávací proces podľa SAJ by jogou získal a nestrácal. Je tomu tak preto, lebo chabý zdravotný s psychický stav žiakov a študentov (odporúčam pozrieť odvodové štatistiky) by sa len pozitívne ovplyvnili cvičením jogy. Cvičením jogy ako ju definuje klasická tradícia a SAJ. Namiesto kategorického odporu voči joge by Konferencia biskupov mala jogu preskúmať v praxi a verím, že by ju potom odporúčalo pre svojich veriacich.

Časť odstavca: *joga a príslušné náboženstvá* nie je správna. K joge neprislúchajú automaticky náboženstvá. Joga sa historicky vyvíjala nezávisle na náboženstvách. To, že postupy jogy používali a používajú v rôznych náboženstvách je preto, lebo môže pomôcť veriacim byť lepšími v tom - ktorom náboženstve.

² Tu hovorím o učiteľovi jogy v obecnosti a nie o swami Maheshwaranandovi. To, aký vyžaduje on vzťah svojich žiakov k nemu nie je vecou jogovou ale jeho osobnou vecou.

Tvrdenie: *“Cvičenie jogy vedie k duchovnosti, ktorá je zameraná na seba samého.”* je nezrozumiteľné ak nedefinujeme, čo je to „duchovnosť zameraná na seba samého“. Ak sa prikláňame k „Deus Pater qui me creavit“, potom sme s Otcom v úzkom rodinnom zväzku a cez Jeho iskru v sebe naozaj sa k nemu môžeme priblížiť. Ale nie je to postulát jogy. Jedna z najznámejších autorít jogy Patañdzali hovorí: „Jogasčittavriitiródhah“, tj. voľne: Joga je to ak sa naša myseľ prestane zaoberať vonkajšími podnetmi a tak na čas zanikne jeho *vlastná* aktivita. Najnovšie výsledky výskumu (pozri napr. Newberg 2001: Why God will not go away; Ballantine) hovoria, že pri hlbokkej kresťanskej tichej modlitbe aj kontemplácii sa niečo takého v mozgu naozaj odohráva. Čiže joga nehovorí o duchovnosti zameranej na seba samého ako oddeleného jedinca. Hovorí len o tom, že kľúčom k objaveniu svojej Podstaty je ak naša myseľ prestane vyrábať svoje vlastné „reality“.

Ďalej, ak hovoríme o duchovnosti:

Základom kresťanstva je však duchovnosť, ktorá má smerovať k druhým ľuďom. Aby sme ešte lepšie pochopili, čo je joga a aké sú jej výsledky, pozrime sa do Indie, do jej kolísky. Ako je možné, že tam po uliciach ležia deti i starci pri smetných košoch a nikto si ich nevšíma?! Je to možné preto, že pod vplyvom hinduizmu žije každý sám pre seba. Ako je možné, že tam musí prísť matka Tereza, aby zbierala tých, ktorí sú odkopnutí týmto štýlom života?! Je to možné preto, že hlavnou myšlienkou kresťanstva je žiť pre druhých, obetovať sa pre druhých. Myslím, že duchovnosť kresťana je asi na prvom mieste zameraná na Boha a Ježiša Krista. K druhým ľuďom smeruje najmä preto, lebo v nich vidí odraz Boha a teda ak má mať rád svojho blížneho ako seba samého, k tomu je potrebné, aby videl v ľuďoch Krista, podobne ako matka Tereza. Ale ako sami iste predobré viete, bez osobného duchovného života obsahujúceho modlitbu, rozjímanie atď. je to nereálne, lebo sa v človeku neobnoví viera a sila správne a nezištne konať.

Je ľahko kritizovať biedu v Indii³. Podobnú biedu sme niekedy mali aj v Európe, keď v tom čase napr. India bola v štádiu rozkvetu filozofie, umenia, remesiel. Podľa tejto logiky aj Afriku obývajú hinduisti, lebo situácia je tam podobná ako v Indii, ba často aj horšia. V Indii ako aj v Afrike či J. Amerike je rad organizácií, ktoré sa snažia

³ Nakoľko to znie ako výsmech chudoby, som veľmi nerád, že KSB takúto formuláciu prijalo.

pomáhať chudobným. Pri tom množstve ľudí a tej hĺbke chudoby ani Matka Tereza a jej obdivuhodné sestry nedokázali dosiahnuť podstatnú zmenu.

Je to ale neférové dávať chudobu do vzťahu s hinduizmom. Pôsobí to naozaj neobjektívne a zavádzajúco.

Vyhlásenie:

*My, kresťania, nesmieme zabudnúť, že v každodennom živote nepotrebujeme jogu, ale chlieb náš každodenný, o ktorý prosíme v modlitbe, ktorú nás naučil náš Pán Ježiš Kristus. S ním sa dajú vyriešiť všetky problémy a napätia. A ak ho prijmem úprimne do svojho života, môžeme mnohé napätia a problémy predísť. **Nebudeme potom musieť hľadať náhradné pochybné techniky na ich uvoľňovanie.***

K tomu by som chcel iba dodať, že prax nepotvrďuje túto časť. Fyzický aj psychický zdravotný stav obyvateľstva Slovenska sa zhoršuje. Joga dokázateľne pomáha v zlepšení zdravotného stavu. Za seba môžem ešte prehlásiť, že jogu k svojmu životu potrebujem a že nenarušila moju vieru.

Nazvať jogu „náhradnou pochybnou technikou“ je tiež neodôvodnené tvrdenie, ktoré je nepravdivé a ktoré narúša dobrú povesť SAJ v očiach katolíkov aj v očiach spoločnosti.

Milí rodičia, žiadame Vás, aby ste okamžite reagovali na našu výzvu: Obrátili sa na školské rady rodičov a na kompetentné úrady, odbory školstva, až po ministerstvo, a žiadali zrušenie pripravovaného projektu jogy, kým nie je neskoro.

V tomto smere ako prezident SAJ žiadam iba jedno – rozlišovať medzi Jogou v dennom živote a jogou, resp. SAJ. Ak totiž BKS tieto organizácie nerozlišuje, koná proti našim aj svojim vlastným záujmom.

Na začiatku nášho listu sme spomínali príklad, v ktorom sedí rodina vo svojom dome, niekto cudzí bez vyzvania vstúpi dnu a vedie naše deti niekam preč. Rodič má právo a povinnosť opýtať sa: Kto si?“ My sme sa v tomto liste pýtali, čo je joga. Kam nás môže zaviesť. Nech vám, drahí rodičia, tento list pomôže zamyslieť sa nad týmito vecami a pevne sa rozhodnúť, že budeme dávať pozor na to, čo sa nám zo strany sveta ponúka.

Nuž žiaľ, po prečítaní pastierskeho listu som nedostal skutočný obraz o tom, čo je

joga. Ani o tom, kam nás môže doviest'. Preto záver listu vyzýva iba k uvereniu tvrdení listu, ktoré pre mňa a mnohých iných zostali nepodložené. Nespomenul sa v liste ani ten závažný fakt, že joga aj v projekte RAST je koncipovaná najmä na báze dobrovoľnosti a nie povinnosti.

Na záver by som chcel spomenúť, že na Slovensku je veľa veľmi páľčivých problémov týkajúcich sa etiky, duchovnosti, chudoby a nedostatku zdravia, ktoré treba riešiť spoločnými silami. Na tie by bolo potrebné sa zamerať, lebo tie stále viac deformujú sociálne aj duchovné prostredie Slovenska.

Doc.Ing.G.M. Timčák PhD
prezident Slovenskej asociácie jogy, Bratislava

Košice, 9.7.2001

v.O1.3